

ΣΑΡΑΝΤΟΥ Ι. ΚΑΡΓΑΚΟΥ

ΠΑΣΧΑ
Η ΜΕΓΑΛΗ ΕΘΝΙΚΗ ΓΙΟΡΤΗ
ΤΟΥ ΕΘΝΟΥΣ

Τρέφω μιὰ ἀπέραντη ἀγάπη γιὰ τὸ Πάσχα. Ἡ ἀγάπη μου δὲν εἶναι θρησκευτικὴ – οὔτε μὲ τὴ χριστιανικὴ ἔννοια. Γιατὶ Παγανισμὸς καὶ Χριστιανισμὸς ἐνώνονται στὸ "Ἅγιο Ἑλληνικὸ Πάσχα, ὅπως ἐνώνονταν ὁ ἄρτος, ὁ οἶνος καὶ τὸ ἔλαιον σὲ κάθε λατρευτικὴ μας ἐκδήλωση ἀπὸ τὰ πανάρχαια χρόνια μέχρι σήμερα. Γιὰ μένα δὲν εἶναι οὔτε ἡ συνάντηση τοῦ Ἄδωνι μὲ τὸν Χριστό, ὅπως τὸ ἔψαλε ποιητικὰ ὁ Σικελιανός, οὔτε ἡ γιορτὴ τῆς Ἀγάπης, ὅπως τὸ ἔψαλε ὁ Σολωμός. Τὸ Πάσχα στὴ δική μου συνείδηση λειτουργεῖ, ὅπως θὰ ἔλεγε ὁ Καβάφης, «ἐν μέρει». Ἐν μέρει θρησκευτικὰ καὶ ἐν μέρει ἱστορικὰ.

Ἡ Ἑβδομάδα τῶν Παθῶν εἶναι γιὰ μένα ἡ Ἑβδομάς τῶν καημῶν τῆς πονεμένης Ρωμιοσύνης. Ἡ Ἀνάσταση, εἶναι τοῦ Γένους ἡ Ἀνάσταση καὶ ἔξανάσταση. Μέρα λαμπρὴ πού στὴ συνείδηση τοῦ Ραγιᾶ, τοῦ φακὶρ φουκαρά, προσέφερε τὸ ὄραμα τῆς ἐλευθερίας. Τὸ Πάσχα γιὰ τὸν Ἕλληνα εἶναι, περισσότερο κι ἀπὸ θρησκευτικὴ, ἢ κατ' ἐξοχὴν ἐθνικὴ του γιορτὴ. Ἡ γιορτὴ τῆς παλιγγενεσίας, ἢ γιορτὴ τῆς ἐλευθερίας. Εἶναι αὐτὸ πού προανήγγελε προφητικὰ ὁ Πατρο-Κοσμᾶς μὲ τὴ λέξη «Μελλούμενο». Ἡ ἔλευση τῆς Λευτεριάς. Ἡμέρα λαμπρὴ πού ὁ λαὸς τὴν ὀνόμασε Λαμπρὴ.

Ἡ Μεγάλῃ Ἑβδομάδα εἶναι ἡ συμπτυκνωμένη Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Γένους σ' ὅλη τὴ μακρὰ διάρκειά τῆς Τουρκοκρατίας. «Ἡ ἐν πολλαῖς ἀμαρτίαις περισσοῦσα γυνὴ» εἶναι ἡ ἐν πολλαῖς ἀμαρτίαις – ὄχι μόνο ἠθικὲς – πεσοῦσα Ρωμιοσύνη, πού ἔστρωσε μόνη τῆς τὸ χαλὶ γιὰ νὰ τατήσει ὁ Τοῦρκος κατακτητῆς καὶ νὰ τὴν πατήσει. Ἡ πράξη τοῦ Χριστοῦ, νὰ πλύνει τὰ πόδια τῶν μαθητῶν Του, εἰκονοποιεῖ τὴν ἐξιλέωση, τὴν ἀπόπλυση τῶν ἀμαρτιῶν τοῦ Γένους μέσα ἀπὸ τὸ μαρτύριο, ἐνῶ ἡ μαστίγωση, ὁ ἀκάνθινος στέφανος, ἢ μεταφορὰ τοῦ Σταυροῦ καὶ ἡ Σταύρωση εἰκονοποιοῦν τὰ μαρτύρια τοῦ Γένους. Στὴ Σταύρωση τοῦ Χριστοῦ ὁ λαὸς ἔβλεπε τὴ δική του σταύρωση. Γιὰ τὰ δικά του πάθη θρηνοῦσε μὲ τοὺς ὑπέροχους ὕμνους τῆς Μεγάλῃς

Παρασκευῆς, πὺν συγκινουὺν ἀκόμη καὶ σήμερα περισσότερο ἀπὸ κάθε τί τὴν ἑλληνικὴ ψυχὴ.

Ἡ Ἀνάστασις ἦταν ἡ βεβαιότητα τῆς δικῆς τοῦ ἀνάστασης. Πολλοὶ πὺν κρίνουν τὰ πράγματα ἐπιπολῆς προσάπτουν στὸ λαὸ μας ρατσισμό, ἐπειδὴ τὴ βραδυνὰ τῆς Ἀνάστασης ἔκαιγε ἡ πυροβολοῦσε τὸν Ἰούδα. Ἐνας σκλαβωμένος λαὸς δὲν μπορεῖ νὰ ἔχει ρατσιστικὲς διαθέσεις ἐναντι ἄλλου ὑποταγμένου λαοῦ. Στὸν Ἰούδα ὁ λαὸς μας δὲν ἔβλεπε τὸν Ἑβραῖο, ἔβλεπε τὸν Τοῦρκο κατακτητὴ. Αὐτὸν πυροβολοῦσε, αὐτὸν πυροβολοῦσε. Καὶ γι' αὐτὸ τὸ ἔθιμο ἐπιζεῖ σὲ περιοχὲς πὺν γνώρισαν μέχρι πρόσφατα τὴν τουρκικὴ καταπίεση, καὶ μάλιστα σὲ περιοχὲς πὺν βρίσκονται πολὺ κοντὰ στὶς μικρασιατικὲς ἀκτὲς (π.χ. σὲ ὀρισμένα χωριὰ τῆς ἀνατολικῆς Μυτιλίνης, ὅπου γίνεται μάχη σωστή). Τὸ «βάρβαρο» ἔθιμο δὲν ἀφορᾶ στὸν Ἰουδαϊκὸ λαὸ, ἀλλὰ στὸν βάρβαρο γείτονα πὺν ἀκόμη ἀπειλεῖ, ἔστω κι ἂν κατοικεῖ στὶς προαιώνιες ἐστῖες τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Τὸ ἀναστάσιμο τροπάριο «Χριστὸς Ἀνέστη» ὑπῆρξε ἐπὶ αἰῶνες ὁ Ἐθνικὸς ὕμνος τῆς Ρωμοσύνης. Γιατὶ μὲ τὸ «Χριστὸς Ἀνέστη» ὁ λαὸς ἐννοοῦσε ἢ μᾶλλον ὑπονοοῦσε τὸ «Ἔθνος Ἀνέστη». Οὔτε εἶναι ἄλλωστε τυχαῖο πὺς τόσα βαπτιστικὰ ὀνόματα, ἀλλὰ καὶ ἐπώνυμα, ἔχουν σὰν ἐτυμολογικὴ βάση τὶς λέξεις πὺν ὑποδηλώνουν τὸ Ἅγιο Ἑλληνικὸ Πάσχα· Λάμπρος, Λαμπρινή, Λαμπρόπουλος, Ἀναστάσιος/σία, Ἀνέστης, Ἀνάστος, Ἀναστόπουλος, Ἀναστασόπουλος, Ἀναστασιάδης, Πασχάλης, Πασχαλίδης καὶ πλήθος ἄλλα.

Αὐτὴ ἡ διπλὴ ἰδιότητα τοῦ ἑλληνικοῦ Πάσχα – θρησκευτικὴ καὶ ἐθνικὴ – ἔχει προφυλάξει τὴ γιορτὴ αὐτὴ ἀπὸ τὴ σύγχρονη λύμη τοῦ καταναλωτισμοῦ. Παρὰ τὰ ψιμύθια πὺν γίνονται στὸ φαγοπότι – τὸ Πάσχα διασώζει περισσότερο ἀπὸ τὰ Χριστούγεννα καὶ πολὺ περισσότερο ἀπὸ τὴν ἑορτὴ τοῦ Ἁγίου Βασιλείου, πὺν ἔχει καταντήσει ἀγνώριστη – πρὸς τὸ γελοῖο – τὸν πατροπαράδοτο ἑλληνικὸ χαρακτήρα, μὲ τὶς ἀκρότητές του – βέβαια. Ἀξίζει ὅμως νὰ σημειωθεῖ ὅτι κατὰ τὰ τελευταῖα χρόνια παρατηρεῖται μιὰ μεταστροφή. Πολὺς κόσμος δὲν φεύγει ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία μετὰ τὸ «Χριστὸς Ἀνέστη». Οἱ ἄνθρωποι μένουν μέχρι νὰ διαβασθοῦν ὅλα τὰ «γράμματα». Κι ἀκόμη, γιὰ μένα πὺν σημαντικὸ εἶναι τὸ γεγονὸς ὅτι πολλοὶ αἰσθάνονται τὴν ἀνάγκη νὰ ἑορτάσουν τὸ Πάσχα σὲ Μοναστήρι, θέμα ἐπαφῆς μὲ

ἀρχετυπικὲς μορφὲς ζωῆς ποὺ διαμόρφωσαν τὸ νεώτερο ἑλληνικὸ ἦθος στὶς πιὸ καλὲς στιγμὲς του.

“Ὅμως δὲν θέλω νὰ τελειώσω τὴν ταπεινὴ συγγραφικὴ μου συνεισφορὰ σὰν ἱστορικός. « Ἐν μέρει» εἶμαι καὶ φιλόλογος. Ὡς φιλόλογος, λοιπόν, δὲν ξέρω τίποτε ἄλλο νὰ ἔχει ἐπηρεάσει τόσο βαθειά, τόσο πλατειά τὴν νεώτερη λογοτεχνία μας ὅσο τὸ “Ἅγιο Ἑλληνικὸ Πάσχα. Καὶ σὰς διαβεβαιῶ ὅτι στὸ νοῦ μου, τὴν ὥρα ποῦ γράφω τὶς γραμμὲς αὐτές, δὲν ἔχω τὸν Παπαδιαμάντη, οὔτε τὸν Καζαντζάκη. Ἔχω στὸ νοῦ μου τὸν Βάρναλη. Εὐφυῆς, καθὼς ἦταν, καὶ ὁ ἴδιος θὰ ἀναγνώριζε ὅτι ὅλη ἡ λογοτεχνικὴ δημιουργία του δὲν ἐξισοῦται μὲ τὸ συγκινητικὸ ποίημα « Ἡ Μάνα τοῦ Χριστοῦ». Προσωπικὰ, ὁ θρησκευτικὸς Βάρναλης μὲ συγκινεῖ περισσότερο ἀπὸ τὸν πολιτικό. Ἴσως «φταίει» γι’ αὐτὸ τὸ “Ἅγιο Ἑλληνικὸ Πάσχα.

ΣΑΡΑΝΤΟΣ ΙΩ. ΚΑΡΓΑΚΟΣ

